

מספר פנימי:

כנסת ישראל

יוזמות: חברי הכנסת

//פ

הצעת חוק לקידום השוויון במעונות יום לפעוטות, התשפ"ב- 2022

<p>אחרי סעיף 1 לחוק הפיקוח על מעונות יום לפעוטות, תשע"ט-2018 (להלן – חוק מעונות יום לפעוטות), יבוא:</p>	(1)	<p>תיקון חוק הפיקוח על מעונות יום לפעוטות</p>
<p>מטרתו של חוק זה גם קידום השוויוניות באיכות מעונות יום לפעוטות, זמינותם ונגישותם בהתאם להוראות החוק.</p>	א.	
<p>אחרי סעיף 7 לחוק מעונות יום לפעוטות, יבוא –</p>	(2)	
<p>(א) המדינה תפעל כדי לעודד ולקדם הקמה וביסוס של מעונות יום לפעוטות בהתאם להוראות החוק ובאופן שוויוני בתוך יישובים ובין יישובים.</p> <p>(ב) השר הממונה על סבסוד ההקמה ושכר הלימוד במעונות יום לפעוטות, בהתייעצות עם היועץ המשפטי לממשלה וארגונים העוסקים בקידום זכויות רלוונטיות, יקבע מבחנים שוויוניים ולקידום השוויוניות ולצמצום הפערים בתוך יישובים ובין יישובים בחלוקת הסכום שנקבע בסעיף התקציב.</p> <p>(א) השר הממונה על חוק זה יגיש לוועדת החינוך, התרבות והספורט של הכנסת, מדי שנה, לא יאוחר מיום א' בכסלו, דין וחשבון על פעולות שנעשו לרישוי ולפיקוח, ולמען קידום השוויוניות בתוך יישובים ובין יישובים בסבסוד ההקמה ושכר הלימוד ובאיכות מעונות יום לפעוטות, זמינותם ונגישותם.</p>	א7.	

דברי הסבר

הצעת חוק זו נוסחה על ידי [מכון זולת לשוויון וזכויות אדם](#).

שיעור השתתפותן של נשים ערביות בשוק התעסוקה בישראל נמצא בעלייה מתמדת בשני העשורים האחרונים, אולם הוא עדיין נמוך ביחס לנשים יהודיות ולגברים ערבים. בעוד שבשנת 2001 עמד שיעור התעסוקה של נשים ערביות על 19.8%, בשנת 2018 שיעור התעסוקה כמעט הכפיל את עצמו והגיע ל-38.2%. למרות זאת, נשמרו הפערים בין נשים ערביות לנשים יהודיות, ואף התרחבו עקב עלייה גדולה יותר באחוז הנשים היהודיות המשתתפות בשוק התעסוקה.¹

כפי שניתחה עו"ד שירין בטשון במחקרה "[חסמים מרכזיים בתעסוקת נשים ערביות בישראל: תחבורה ציבורית ומעונות יום](#)",² אחד החסמים המרכזיים העומדים בפני השתלבותן של נשים ערביות בשוק העבודה בישראל בצורה ראויה הוא היעדר מסגרות טיפול בילדים בני 3 ומטה.³ הקשר בין קיומם של מעונות יום נגישים, באיכות טובה ושעלותם סבירה עבור ילדים מתחת לגיל 3, לשילובן הכלכלי של נשים בשוק התעסוקה, הוא סוגייה שאיתה מתמודדות מדינות רבות בעולם. ארגונים בין-לאומיים כגון הבנק העולמי וארגון ה-OECD מנסים לקדם מדיניות התומכת בעידוד הורים, במיוחד נשים, לצאת לעבוד באמצעות מימון וסבסוד של מעונות יום על ידי המדינה והנגשת עלויות הטיפול בילדים עבור הורים עובדים.⁴

בישראל הפערים בין החברה היהודית לחברה הערבית זועקים לשמיים, ונושא מעונות היום בחברה הערבית רחוק מלהיות מספק עבור הורים עובדים ובמיוחד עבור נשים עובדות. במצב דברים זה, חסם מרכזי שעומד בפני השתתפות נשים ערביות בשוק התעסוקה נותר לא פתור. כך, נשים ערביות נאלצות למצוא פתרונות חלופיים, דוגמת הישענות על עבודת טיפול ללא שכר שמעניקות נשים במעגל המשפחתי שלהן (למשל, אימהות של נשים עובדות ואימהות של בני זוג), תופעה שבין היתר אחראית על שיעור הפרישה המוקדמת הגבוה בקרב נשים ערביות.⁵

דוחות רבים נכתבו בנושא, לרבות דוח של מרכז המחקר והמידע של הכנסת משנת 2008 אשר הצביע על פערים גדולים בין החברה הערבית לחברה היהודית בכל הנוגע למסגרות טיפול בילדים המגיעים לכדי פי 4 (רק 4% מהילדים הערבים מתחת לגיל 4 מטופלים במעונות יום ומשפחתונים לעומת 16% מהילדים היהודים באותה קבוצת גיל). עוד מצביע הדוח כי חלק מהמחסור במעונות יום בעלי רישיון

¹ נסרין חדאד חאג' יחיא, מוחמד ח'לאילה, אריק רודניצקי וכן פרג'ון, [שנתון החברה הערבית בישראל 2021](#), הרשות לפיתוח כלכלי במגזר המיעוטים, המשרד לשוויון חברתי והמכון הישראלי לדמוקרטיה, 2022, עמ' 116.

² שירין בטשון, [חסמים מרכזיים בתעסוקת נשים ערביות בישראל: תחבורה ציבורית ומעונות יום](#), מכון זולת (30.05.2023).

³ עמליה סער 2011, ה"ש 6; חאג' יחיא, 2022, ה"ש 1; מרכז המחקר והמידע של הכנסת 2016, ה"ש 3; בנק ישראל 2008, ה"ש 10.

⁴ Tea Trumbic, Diva Dhar, Alena Sakhonchik and Jungwon Kim, [Filling the Gaps: Childcare Laws for Women's Economic Participation](#), World Bank (14.6.2022)

⁵ Maha Karkabi-Sabbah, Sami Miari, and Amalia Sa'ar, Early Retirement Under Gender and Ethnic Marginalization: Evidence from Palestinian Arab Women in Israel (in preparation)

ביישובים הערבים נובע מקשיים כלכליים שמהם סובלות הרשויות המקומיות הערביות לאור מחסור במשאבים לתקצוב המעונות ומחסור בקרקע לשטחי ציבור.⁶

אמנם בשנים האחרונות חל שיפור בנושא מעונות היום בחברה הערבית, אולם הפערים נותרו גבוהים. כך, בעוד כ-13% מהפעוטות בחברה הערבית זוכים למענה במסגרות היום המפוקחות, בכלל החברה הישראלית השיעור עומד על כ-27% ובחברה החרדית על כ-7.40%⁷. כמו כן, מנתונים שנאספו על ידי מכון סיכוי-אופוק עולים פערים של פי 5 בכמות מעונות היום לילדים. כך, בעוד ברשויות מקומיות יהודיות יש מעון יום לכל 200 ילדים, ברשויות המקומיות הערביות יש מעון יום לכל 990 ילדים.⁸

דוח מיוחד של מבקר המדינה משנת 2022 מצביע אף הוא על מחסור במעונות יום ביישובים הערבים ועל שיעור נמוך של פעוטות ביישובים ערביים המשולבים במסגרות מסובסדות. הדוח כאמור מצביע על כך שמבין מאמצים שנעשו בין השנים 2015-2020 להגברת מספר המעונות אשר בהם אפשר לקבל סבסוד, רק 10% מהם אשר נבנו מתקציב האגף למעונות הם ביישובים ערביים. הדוח גם מצביע על כך כי בעוד הפעוטות הערבים הם כ-24% מכלל הפעוטות בישראל, הוקצו עבורם רק 8% מתקציב הסבסוד בשנת 2020.⁹ בהתחשב בכך שהחברה הערבית סובלת משיעורי עוני גבוהים, נתונים אלה מראים שהפערים בכל הנוגע לסיפוק וסבסוד מעונות יום בחברה הערבית לעומת היהודית, אינם צפויים להיסגר בקרוב, דבר שיש לו השפעה שלילית על עידוד תעסוקת נשים ערביות.¹⁰

מכון זולת מציע להוסיף חובה חוקית לקידום השוויוניות באיכות מעונות היום, נגישותם וזמינותם, כמו גם עידוד והקמה של מעונות יום באופן שוויוני בתוך היישובים ובין היישובים. הצעת החוק תחייב את השר האחראי להגיש לוועדת החינוך, התרבות והספורט של הכנסת, מדי שנה, דין וחשבון על פעולות שנעשו לרישוי ולפיקוח ובכל הנוגע לסבסוד, שכר לימוד, איכות מעונות יום לפעוטות, זמינותם ונגישותם. מנגנון זה של דיווח יאפשר פיקוח טוב יותר על יישום השוויוניות בתוך היישובים ובין היישובים בכל הנוגע למעונות יום, ובכך ישפר את אופן מימוש זכויות הנשים הערביות במדינת ישראל.

⁶ אורלי אלמגור לוטן והודיה קין, [מעונות יום ומשפחתונים מוכרים במגזר הערבי](#), מרכז המחקר והמידע של הכנסת (7.7.2008).

⁷ שירה קדרי עובדיה, [רק 13% מהפעוטות בחברה הערבית זוכים למענה במעונות היום המסובסדים](#), הארץ (10.5.22).

⁸ [בינוי מעונות יום ביישובים הערבים – חסמים והמלצות מדיניות נייר עמדה המוגש לוועדה בין-משרדית לבחינת מצב מעונות היום, סיכוי-אופוק, יולי 2019](#).

⁹ [הטיפול בפעוטות וחינוכם במעונות יום ובמשפחתונים](#), מבקר המדינה, מאי 2022, עמ' 236 ועמ' 273.

¹⁰ שם.